

Elinikäinen polku vastuulliseen ympäristösuhteeseen

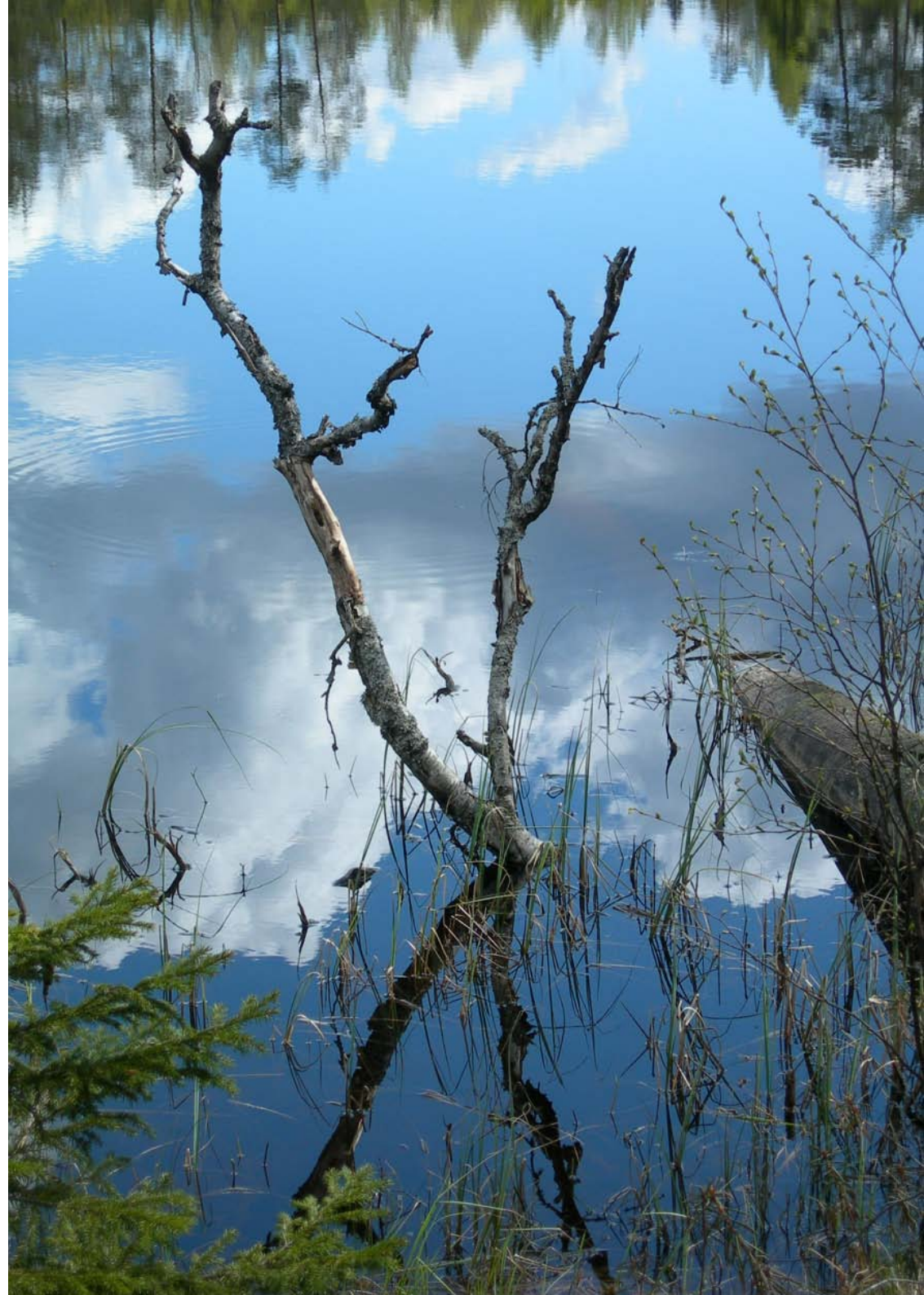
**Pirkanmaan
ympäristökasvatussuunnitelma**

Pirkanmaan ympäristökasvatuksen koordinoimiseksi perustettiin 2005 Pirkanmaan ympäristökasvatuksen yhteistyöryhmä PYY. PYYn toimintaa ohjaa työvaliokunta Pyrstö, joka kokoontuu noin kahden kuukauden välein. Pyrstön kokouksessa 1.12.2017 heräsi keskustelu Pirkanmaan ympäristöohjelmasta ja sen ympäristökasvatus- ta koskevasta toimenpiteestä.

Toimenpiteen konkretisoimiseksi päätimme koota työryhmän kokoamaan Pirkanmaan ympäristökasvatussuunnitelman. Suunnitelmaan koottaisiin toiminnan tavoitteet ja keinot niiden toteuttamiseksi. Työryhmä kokoontui ensimmäisen kerran keväällä 2018 ja se koostuu Pirkanmaalla ympäristökasvatusta toteuttavista tahoista.

Kesällä 2018 toteutimme Pirkanmaan ympäristökasvatuksen nykytilaselvityksen ja syksyllä 2018 kirjasimme tähän suunnitelmaan selvityksessä esiin nousseita kehitystavoitteita. Tämä Pirkanmaan ympäristökasvatussuunnitelma on luotu palvelemaan kaikkia pirkanmaalaisia. Toivomme, että suunnitelman avulla löydätte parhaimmat työkalut ja yhteistyökumppanit, joiden avulla voitte kehittää omaa toimintaanne.

***“Elinikäinen
ympäristökasvatus
integroidaan kaikkeen
toimintaan”***

Pirkanmaan ympäristöohjelma

**Kulutusvalinnat
Tiedon jakaminen
Hankkeet
Täydennyskoulutus**

**YHDISTYS- JA
JÄRJESTÖTOIMINTA**

**TALKOOT JA
LUONNONHOITO**

**Aktiivinen kansalainen
Yleisöluennot
Tietoisuus ja sen
jakaminen
Opetussuunnitelmat**

**Perusopetus
Luontokoulut
Kulttuurikasvatus**

**Varhainen
luontosuhde
Varhaiskasvatus
Luontokerhot**

KERHOT

*Ympäristökasvatus tukee elinikäistä oppimista.
Yksilöiden tai yhteisöjen arvot, tiedot, taidot sekä toiminta-
tavat muuttuvat kestäväen kehityksen mukaisiksi.*

Kestävän kehityksen kasvatus ja ympäristökasvatus

Kestävän kehityksen kasvatus tuo esiin kaikki kestävän kehityksen ulottuvuudet (ekologinen, kulttuurinen, sosiaalinen, taloudellinen). Ympäristökasvatus painottaa erityisesti ekologista ulottuvuutta.

Ympäristökasvatuksen avulla luomme ekososiaalista sivistystä, joka auttaa ottamaan ekologiset ja sosiaaliset kysymykset huomioon jokapäiväisessä toiminnassa ja rakentamaan kestävää tulevaisuutta. Hyvinvointimme pohjautuu kaikkeen koettuun ympäristöön – niin luonnossa kuin rakennetuissa ympäristöissä. Inhimillisen kasvun kautta saavutetaan ymmärrys ihmisen vapauksista ja vastuista, jotka perustuvat riippuvuuteen luonnosta ja toisista ihmisistä. (yhteinenkasitys.fi)

Kulttuuriympäristö- kasvatus

Kasvatuksen osa-alue, jonka avulla edistetään ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamista, arvioimista ja arvostamista. Se tukee ympäristösuhteen ja kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuuristen oikeuksien toteutumista. Kulttuuriympäristökasvatus ja laajemmin kulttuuriperinnön vaaliminen toteuttavat kestävän kehityksen agenda.

Kulttuuriympäristökasvatus auttaa tulkitsemaan rakennuksia, kaupunkeja ja maaseutua kysymällä miksi ja miten ne on rakennettu, ja mitä ne voivat kertoa menneisyydestä.

*Ihminen on osa luontoa
ja täysin riippuvainen
ekosysteemien elinvoimaisuudesta*

Tavoitteet vuoteen 2025 mennessä:

- Kaikilla Pirkanmaan kunnilla ja kaupungeilla on valtuustossa hyväksytty ympäristökasvatussuunnitelma.
- Pirkanmaan maakunnalla on maakuntavaltuuston hyväksymä ympäristökasvatuksen toimintamalli.
- Asukkaat toimivat aktiivisesti ympäristön hyväksi.
- Kunnat tarjoavat asukkaille mahdollisuuksia vaikuttaa elinympäristöönsä.
- Pirkanmaalla toimii aktiivinen ympäristökasvatuksen täydennuskouluttaja.
- Valitaan vuosittain maakunnallinen ympäristökasvatuksen "läänintaiteilija".
- Pirkanmaalla on toimiva ympäristökasvattajien verkosto.

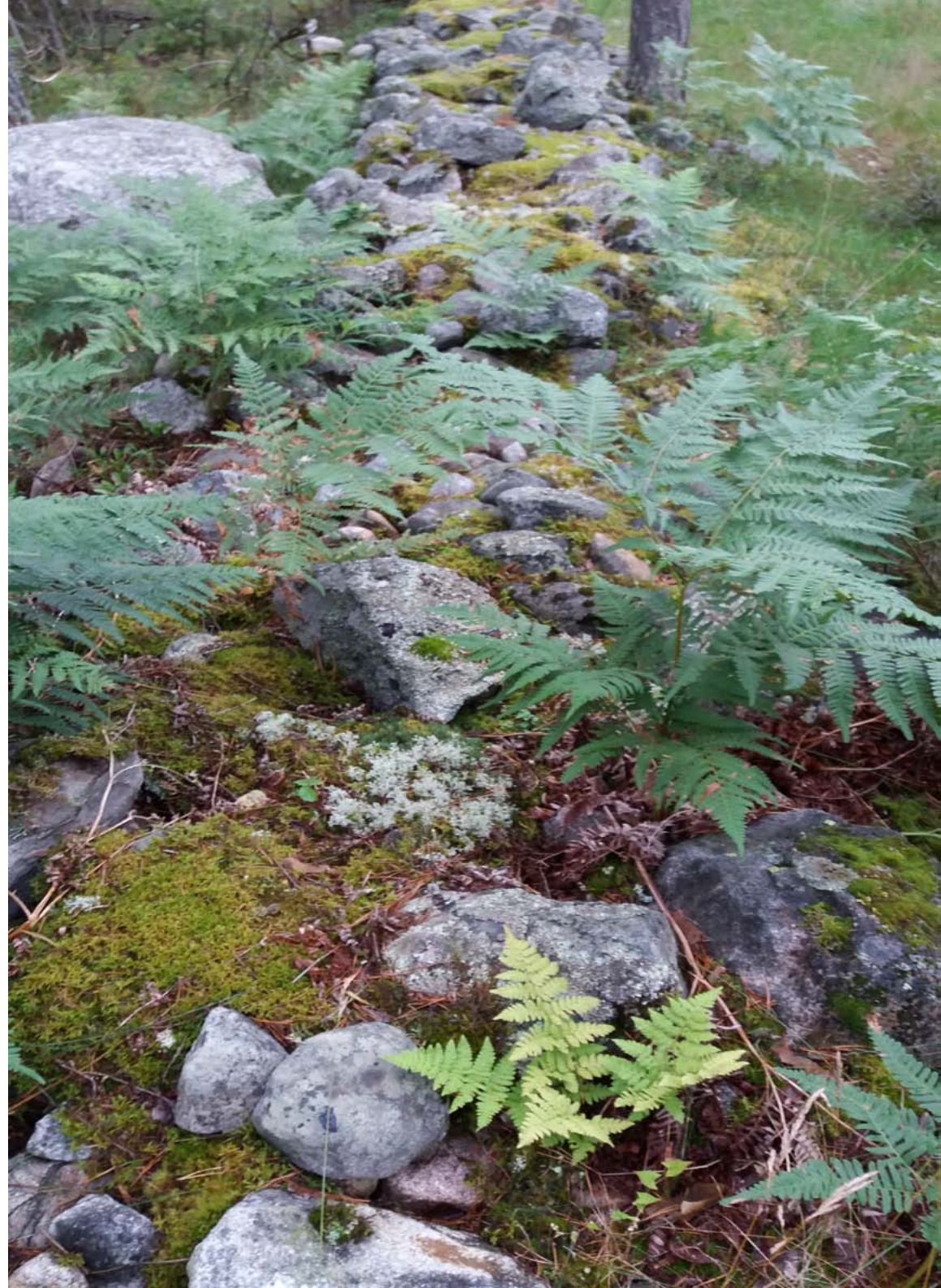
Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi:

- Luodaan yhteinen portaali ympäristökasvatustoimijoille ja kouluttajille.
- Kunnat järjestävät suunnitteluprosesseja niin että asukkaan pystyvät osallistumaan niihin mielekkäästi (esim: Kauppi-Niihaman vertais-suunnittelu-hanke).
- Luodaan kunnallisen ympäristökasvatussuunnitelman pohja.
- Aloitteen tekeminen maakuntavaltuustolle.
- Tiedotetaan asukkaille helppoista tavoista toimia ympäristön hyväksi.
- Ympäristökoulutuksen lobbaaminen ja kysynnän kasvattaminen.

***”Ympäristö ajatellaan
uudella tavalla ja teemme
tulevaisuuden kannalta
viisaita valintoja.”***

Pirkanmaan ympäristöohjelma

TAVOITE I

Kaikilla Pirkanmaan kunnilla on valtuustossa hyväksytty ympäristökasvatussuunnitelma

TOIMENPIDE

Luodaan kunnallisen ympäristökasvatussuunnitelman pohja.

Tehdään aloite ympäristökasvatussuunnitelman laatimisesta ja tehdään suunnitelma

VASTUUTAHO

Pyrstö apunaan PYYn ympäristökasvatusverkostot

Kunnanvaltuutetut, kuntien viranhaltijat

AIKATAULU

Vuoteen 2021 mennessä

TAVOITE 2

Pirkanmaan maakunnalla on maakuntavaltuuston hyväksymä ympäristökasvatuksen toimintamalli

TOIMENPIDE

Aloitteen tekeminen

Toimintamallin luominen

VASTUUTAHO

Maakuntavaltuutettu

Maakuntavaltuusto

AIKATAULU

Vuoteen 2025 mennessä

TAVOITE 3

Asukkaat haluavat toimia aktiivisesti ympäristön hyväksi.

TOIMENPIDE

Tiedotetaan asukkaille helppoista tavoista toimia ympäristön hyväksi ja kannustetaan heitä toimintaan.

VASTUUTAHO

Kunnat, yritykset ja yhteisöt, ELY-keskus, maakunta

AIKATAULU

Vuoteen 2025 mennessä

TAVOITE 4

Kunnat tarjoavat asukkaille mahdollisuuksia vaikuttaa elinympäristöönsä ja vahvistavat oman henkilöstönsä ympäristöosaamista

TOIMENPIDE

Kunnat järjestävät suunnitteluprosesseja niin että asukkaat pystyvät osallistumaan niihin mielekkäästi.

Kuntien henkilöstön kehittämisessä huomioidaan ympäristövastuullisuus.

VASTUUTAHO

Pirkanmaan kunnat

AIKATAULU

Vuoteen 2025 mennessä

TAVOITE 5

Pirkanmaalla toimii aktiivinen ympäristökasvatuksen täydennyskouluttaja.

TOIMENPIDE

Ympäristökasvatuksen lobbaaminen ja kysynnän kasvattaminen

VASTUUTAHO

Oppilaitokset, Pyrstö apunaan PYYn ympäristökasvatusverkot

Kunnat haluavat tukea ympäristökasvattajiensa täydennyskoulutusta ostamalla palveluja

AIKATAULU

Vuoden 2019 aikana

TAVOITE 6

Valitaan vuosittain maakunnallinen ympäristökasvatuksen ”läänintaiteilija”.

TOIMENPIDE

Aloitteen tekeminen maakuntavaltuustolle

VASTUUTAHO

Maakuntavaltuutettu

AIKATAULU

Vuoteen 2025 mennessä

TAVOITE 7

Pirkanmaalla on toimiva ympäristökasvattajien verkosto

TOIMENPIDE

Luodaan yhteinen portaali ympäristökasvatus-toimijoille ja -kouluttajille

VASTUUTAHO

Pyrstö apunaan PYYn kattava verkosto

AIKATAULU

Vuoteen 2025 mennessä

Pirkanmaan ympäristökasvatuksen yhteistyöryhmä PYY

PYY on ympäristökasvatuksen yhteistyöryhmä, joka kokoontuu keskustelemaan yhteisistä asioista keskimäärin kerran vuodessa.

Lisäksi PYY viestii keskenään sähköpostilistan kautta. PYYn työrukkasena toimii työvaliokunta Pyrstö, joka kokoontuu noin 4 kertaa vuodessa. PYY toteuttaa ympäristökasvatusta sen laajan määrittelyn mukaisesti eli ympäristökasvatus on suunnattu kaikille. Tärkeänä ensisijaisena kohderyhmänä ovat koulut ja varhaiskasvatus (lapset ja kasvattajat), mutta niiden lisäksi ympäristövalistusta, tietoa ja toimintaa halutaan kohdistaa myös mm. päättäjille, järjestöille, organisaatioille ja suuralle yleisölle.

PYYn toimintaan voi tulla mukaan verkkosivuilta löytyvän lomakkeen kautta.

Lisätietoja:
www.pirymparistokasvatus.fi

VERKOSTOT

Ekokumppanit Oyn tuottamat kestävän kehityksen tiedotus-, neuvonta- ja koulutuspalvelut

Ekokumppanit Oy tuottaa Tampereen seudulla tiedotus-, neuvonta-, koulutus- ja asiantuntijapalveluja, joilla edistetään kestävän kehityksen mukaista elämäntapaa ja yritystoimintaa. Koulutusten ja materiaalien teemoja ovat mm. energiatehokkuus, puhdas vesi, lähimatkailu luonnossa ja materiaalitehokkuus. Ekokumppanit Oy:n omistaa Tampereen kaupunki liikelaitoksineen yhdessä Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n ja Tampereen Sähkölaitos Oy:n kanssa.

Lisätiedot:
www.ekokumppanit.fi
ekokumppanit@ekokumppanit

Pirkanmaan rakennuskulttuuriyhdistys ry

Rakennuskulttuuria ja rakennusperintöä hoitoa edistävä Pirkanmaan rakennuskulttuuriyhdistys ylläpitää rakennuskulttuurikeskus Piirua, joka tarjoaa korjausrakentamisen neuvontaa sekä kursseja ja tapahtumia rakennuskulttuurin vaalimiseen liittyen. Yhdistys toteuttaa rakennusperinnön vaalimiseen liittyviä hankkeita ja rakentaa yhteistyöverkostoa alan toimijoiden välille.

Lisätietoja:
www.piiru.fi/

HINKU-foorumi

HINKU-foorumi on ilmastonmuutoksen hillinnän edelläkävijöiden verkosto, joka kokoaa yhteen kunnianhimoisiin päästövähennyksiin sitoutuneet kunnat.

HINKU-foorumin merkitys kuntien apuna erityisesti kuntien päättäväiestinnän tukemisessa on tärkeä, mutta foorumi jakaa tietoa ilmastonmuutoksen parhaista käytännöistä myös yrityksille ja yksityisille ihmisille.

Lisätietoja:
www.hinku-foorumi.fi

HYVIÄ ESIMERKKEJÄ

Metsämörri

Suomen Latu järjestää Metsämörri-ohjaajakoulutusta, jossa Metsämörri satuhahmo innostaa lapset lähiluontoon leikkimään, liikkumaan, ihmettelemään ja tutkimaan.

Metsämörritoiminnassa lapsille on omat viitteelliset ikäryhmänsä aina alle 3-vuotiaista 12-vuotiaisiin. Laadukkaasta Metsämörritoiminnasta Suomen Latu myöntää tunnuksen.

Ohjaajakoulutuksia järjestetään vuosittain myös Pirkanmaalla.

Metsämörri-klubi on maksuton ja kaikille avoin.

Lisätietoja:

Suomen Latu- Metsämörritoiminta

METSÄNUPPUSET

Suomen Latu
Friluftsfrämjandet

METSÄMYTTYSET

Suomen Latu
Friluftsfrämjandet

METSÄMÖRRI

Suomen Latu
Friluftsfrämjandet

METSÄVAELTAJAT

Suomen Latu

Luonto- ja ympäristökoulut

Luonto- ja ympäristökoulut tukevat varhaiskasvatusta ja perusopetusta. Opettajat ja kasvattajat osallistuvat ohjelmiin ryhmiensä kanssa: luontokoulupäivinä opettajat ja kasvattajat oppivat ulkona oppimisen pedagogiikkaa, ja lapset oppivat elämyksellisesti ympäristöasioista. Lisäksi valtaosa luonto- ja ympäristökouluista järjestää täydennyskoulutuksia kasvattajille ja opettajille. Valtaosa luonto- ja ympäristökouluista toimii osana kuntien hallintoa joko opetustoimen tai ympäristötoimen alaisuudessa.

Lisätietoja:

www.lyke.fi

Mahnanan ympäristökoulu, Luontokoulu Korento

Nuorisokeskus Marttinen/ Ympäristökoulu Kuukkeli

Adoptoi monumentti -toiminta

Euroopan komission myöntämällä EU:n kulttuuriperintöpalkinnolla palkittu Pirkanmaan maakuntamuseon organisoima Adoptoi monumentti -toiminta on kannustanut jo yli 300 vapaaehtoista mukaan arvokkaiden kulttuuriperintöalueiden hoitoon. Toiminta rohkaisee jokaista oman paikallisen ympäristönsä arvostamiseen ja vaalimiseen. Hoitotoiminta on vapaaehtoistyötä vanhojen rakennusten ja muinaisjäännösten parissa. Adoptoija ei omista kohdettaan, vaan huolehtii siitä, tarkkailee sen kuntoa, voi tutkia kohteen historiaa tai järjestää halutessaan paikalla erilaisia tapahtumia.

Lisätiedot:

Pirkanmaan maakuntamuseo

adoptoimonumentti@tampere.fi

<http://adoptoimonumentti.fi/>

<http://vapriikki.fi/maakuntamuseo/>

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston Normaalikoulu sai keväällä 2018 Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistykseltä lahjoituksena järvitaimenen mätää. Oppilaat huolehtivat kalojen kasvatuksesta kasvatusakvaarioissa. Kaikkiaan noin 450 itsekasvatettua järvitaimenen poikasta pääsi Viinikanojan virtaan opettaja Erno Saarikon ja oppilaiden huolellisella avustuksella.

Luonnossa kasvanut järvitaimen on uhanalainen laji. Toiveissa on, että nyt istutetut kalat palaavat Viinikanojaan kutemaan. Projekti on myös yksi esimerkki koululla toteutetuista uuden opetussuunnitelman mukaisista monialaisista oppimiskokonaisuuksista.

Lisätiedot:

Päätoiminen tuntiopettaja Erno Saarikko,
Tampereen yliopiston normaalikoulu,
erno.saarikko@tuni.fi

Vihreä lippu

Vihreä lippu on kestävän kehityksen ohjelma ja ympäristösertifikaatti päiväkodeille, kouluille, oppilaitoksille ja vapaa-ajan toimijoille. Ohjelman toimintamalli perustuu seitsemään askeleeseen, joita ovat mm. ympäristöraadin perustaminen ja ympäristöä säästävät yhteiset tavat. Pirkanmaalla Vihreä lippu -sertifikaatin saaneita toimijoita löytyy tällä hetkellä 12 Pirkanmaan kunnasta ja keväällä 2018 Tampereella tunnustuksen sai jopa kahdeksan uutta toimijaa, joka oli enemmän, kuin muista Suomen kunnista yhteensä.

Lisätietoa:

www.vihrealippu.fi

MATERIAALEJA

Ympäristökasvatuksen tueksi on olemassa lukematon määrä erilaista painettua materiaalia. Alle on kerätty muutamia lähteitä, joista voi etsiä sopivia aiheita omalle ryhmälleen.

MAPPA

Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry:n ylläpitämä Ulkona oppimisen, ympäristökasvatuksen ja kestävä elämäntavan materiaalipankki

Lisätietoja:
<https://www.mappa.fi>

WWF

WWF järjestää koulutusta ympäristökasvattajille ja sivuilta löytyy runsaasti materiaalia ympäristökasvatukseen.

Lisätietoja:
<https://wwf.fi/vaikuta-kanssamme/ymparistokasvatus/>

Ilmasto.nyt -kokonaisuus korkeakouluille

Ilmasto.nyt on monialainen kokonaisuus ilmastomuutoksen perusteiden oppimiseen ja opettamiseen.

Lisätietoja:
<http://www.ilmastonyt.fi/>

Open ilmasto-opas

Open ilmasto-opas on aineopettajille opetus- ja kasvatustyön tueksi tehty opasmateriaali. Se kuvaa ilmastomuutos-ilmiön jokaisen koulussa opetettavan oppiaineen näkökulmasta erikseen ja tarjoaa lisäksi kuvamateriaalia, sekä aihepiiriin sopivia tehtäväideoita jokaiselle oppiaineelle

Lisätietoja:
<https://openilmasto-opas.fi/>

Kulttuuriperintökasvatuksen seura

Kulttuuriperintökasvatuksen seuran tehtävänä on vahvistaa lasten ja nuorten kulttuurista osaamista ja osallisuutta kulttuuriperintöön sekä tukea kasvattajia kulttuuriympäristökasvatuksessa. Sivuilta löytyy oppimateriaalia kulttuuriympäristöstä opettamiseen.

Lisätietoja:
<http://www.kulttuuriperintokasvatus.fi/kasvattajalle/materiaalit/>

Toimitus: Pirkanmaan ympäristökasvatus ry, Minna Puurula

Taitto: Tiina Schultz

Kuvat: sivuilla 9,12, 15, 16, 20 Henri Puurula,
sivuilla 17 ja 19 Minna Puurula, loput kuvat Tiina Schultz